



ใบความรู้ เรื่อง นิทานชาดก
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง เพลินพาที่ซึ้งประเดิน
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๒๑๐๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

นิทานชาดก

ความหมายและความสำคัญของชาดก

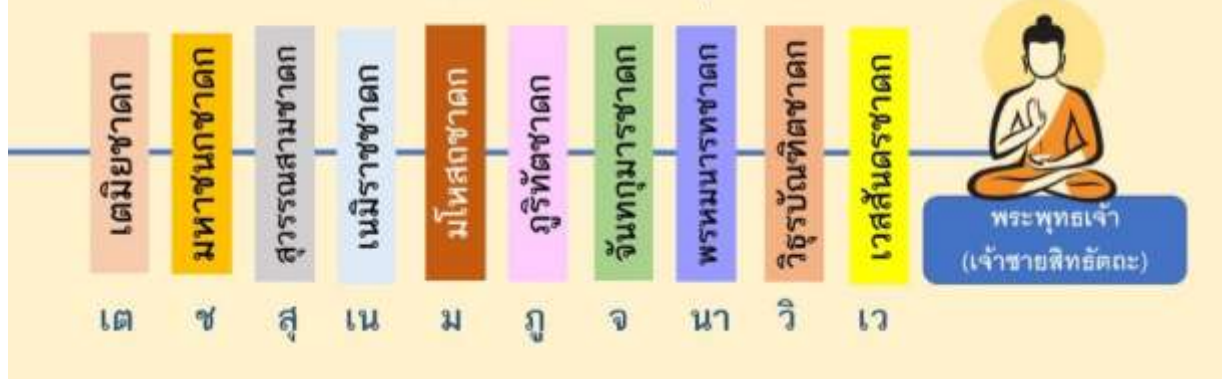
ชาดก เป็นวรรณกรรมที่แต่งขึ้นตามแนวคิดทางพุทธศาสนา เนื้อหากล่าวถึง **พระโพธิสัตว์** ซึ่งเป็นพระพุทธเจ้าในอดีตชาติ ก่อนที่จะมาเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะซึ่งเป็นพระชาติสุดท้ายที่พระองค์จะได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรื่องราวชาดกนี้ได้บันทึกไว้ใน**พระไตรปิฎก**ในหมวด**พระสุตตันตปิฎก**มีจำนวน ๕๔๗ เรื่อง โดยบันทึกไว้เพียงคาถาไว้สำหรับท่องจำเท่านั้น ภายหลังมีพระอรรถกถาจารย์ได้เขียนอรรถกถาอธิบายคาถาไว้ทำให้ได้ทราบเรื่องราวอย่างแจ่มชัดขึ้น คนไทยนิยมเรียกชาดกทั้ง ๕๔๗ เรื่องว่า **พระเจ้าห้าร้อยชาติ** ซึ่งพระชาติสุดท้าย ๑๐ ชาตินั้นถือเป็นพระชาติที่ยิ่งใหญ่ของพระพุทธเจ้าในการบำเพ็ญ**ทศบารมี**หรือ**บารมี ๑๐ ประการ** ก่อนที่จะเป็นพระพุทธเจ้า มีพระชาติเรียงกันจากก่อนไปหลังดังนี้ดังนี้

- | | |
|------------------|--------------------|
| ๑. เตมียชาดก | ๖. ภูริทัตชาดก |
| ๒. มหาชนกชาดก | ๗. จันทกุมารชาดก |
| ๓. สุวรรณสามชาดก | ๘. พรหมนารถชาดก |
| ๔. เนมิราชชาดก | ๙. วิจรุบัณฑิตชาดก |
| ๕. มโหสถชาดก | ๑๐. เวสสันดรชาดก |

พระชาติดังกล่าวนี้เรียกกันว่า **ทศชาติ** หมายถึง ๑๐ ชาติสุดท้ายของพระพุทธองค์ โดยเฉพาะเรื่องเวสสันดรชาดกที่เป็นพระชาติสุดท้ายหรือ **มหาชาติ** นั้นกล่าวถึงการบำเพ็ญบารมีของพระเวสสันดรในการให้ทุกสิ่งทุกอย่างที่สำคัญในชีวิต จนต้องออกไปอยู่ป่าพร้อมกับพระชายามัทรี พระราชโอรสชาลี และพระธิดากัณหา สุดท้ายก็ได้กลับครองเมือง เรื่องเวสสันดรนั้นมีความผูกพันกับวิถีชีวิตคนไทยอย่างมากทั้งด้านประเพณี ความเชื่อ แนวคิด ทำให้เกิดชาดกสำนวนใหม่ ๆ จากความรู้ของคนที่องถิ่น และเกิดประเพณีเทศน์มหาชาติ



ทศชาติ (ชาดก ๑๐ เรื่องสุดท้าย)



ลักษณะของชาดก

ลักษณะของชาดก จะมีการเริ่มต้นจากปัจจุบันวัตถุที่เป็นเหตุการณ์เล่าสาเหตุที่ทำให้พระเจ้าต้องสาธกชาดกขึ้นมาเล่า แล้วนำไปสู่อดีตวัตถุซึ่งเป็นเรื่องราวในอดีตที่พระองค์เป็นพระโพธิสัตว์ จากนั้นเป็นประชุมชาดกคือ พระองค์จะกล่าวสรุปว่าตัวละครอะไรในอดีตกลับมาเกิดเป็นใครในสมัยพุทธกาลบ้าง

พระโพธิสัตว์ในชาดกมักเป็นตัวละครเอก เช่น เป็นกษัตริย์ คนธรรมดา พ่อค้า เทวดา พรหม พราหมณ์ พญานาค สัตว์ เป็นต้น จะมีลักษณะพิเศษด้านใดด้านหนึ่ง บางเรื่องพระโพธิสัตว์กลับไม่ใช่ตัวละครเอก แต่จะเป็นผู้สังเกตการณ์เพื่อนำเรื่องราวที่ตัวละครพบเห็นมาเล่า

